

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1993 - ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΔΡΧ. 10

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΥΣΗ

- Εγκρίθηκε το Διαχειριστικό Σχέδιο Πρεσπών και υπεγράφησαν οι Υπουργικές Αποφάσεις για την οριοθέτηση των υγροτόπων Κοτυχίου και Κερκίνης (σελ. 2).

- Οι προθέσεις της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη λίμνη Κερκίνη παραμένουν αδιευκρίνιστες

- Η 5η Διάσκεψη (9 - 16 Ιουνίου 1993, Κουσίρο Ιαπωνίας) των χωρών που υπέγραψαν τη Σύμβαση Ραμσάρ, τη μόνη διεθνή σύμβαση που αναφέρεται αποκλειστικά στην προστασία των υγροτόπων, αποτέλει πια ιστορία. Ιστορία όχι και τόσο ευχάριστη για την Ελλάδα. Η χώρα μας δεν εκπροσωπήθηκε από αρμόδιους, για θέματα προστασίας υγροτόπων, κρατικούς λειτουργούς οι οποίοι έχοντας πλήρη γνώση του θέματος, θα μπορούσαν να ενημερώσουν και προφορικά τους εκπροσώπους των άλλων χωρών για τις εν εξελίξει αξιολογες θετικές ενέργειες που έχουν γίνει κατά την τελευταία τριετία, τόσο από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και από άλλες δημόσιες υπηρεσίες όσο και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και ιδιωτικούς φορείς (σελ. 3).

- Συνέδρια με θέμα τη διαχείριση υδατικών και άλλων φυσικών πόρων οργάνωσαν η Ευρωπαϊκή Ένωση Διατήρησης Ακτών (EUCC), οι ιχθυολόγοι του Υπουργείου Γεωργίας και το ΤΕΕ/ΤΚΜ. Η διέσδυση του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος στην Ελλάδα συζητήθηκε στους Δελφούς (σελ. 4 & 5).

- Τα μέλη της Ελληνικής Εταιρίας Επιστήμης Οπωροκηπευτικών προβληματίζονται για τη μη αειφορική χρήση των αγροοικοσυστημάτων (σελ. 5).

Το φθινόπωρο του 1992 άρχισε, με την υποστήριξη της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η διεξαγωγή ειδικού προγράμματος για να καθορισθεί, μέσω διαδικασιών αυξανόμενης συμμετοχής, η Εθνική Στρατηγική για την Ελληνική Φύση. Το πρόγραμμα κατευθύνεται από οργανωτική επιτροπή στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας, του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, του ελληνικού γραφείου του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση, της Ελληνικής Εταιρίας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Γραμματεία του προγράμματος έχει ανατεθεί στην Ελληνική Εταιρία. Τη γενική επίβλεψη του προγράμματος έχουν η κ. Ελσα Παπαδημητρίου και ο κ. Δημήτριος Κατσούδας, Γενικοί Γραμματείς του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ και της Γεν. Γραμ. Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος, αντίστοιχα.

Η Οργανωτική Επιτροπή, με τη συνεργασία πολλών ειδικών ελλήνων επιστημόνων, συνέταξε τα απαραίτητα προκαταρκτικά κείμενα, τα οποία καλύπτουν τις εξής πέντε ενότητες: οικολογική σημασία της ελληνικής φύσης, προβλήματα διατήρησης και διαχείρισης της φύσης και των φυσικών πόρων στην Ελλάδα, θεσμική και νομική υποδομή και προβλήματα, εναρμόνιση με το διεθνές πλαίσιο υποχρεώσεων ως προς τη διατήρηση και διαχείριση της φύσης, παράμετροι στρατηγικής.

Τα κείμενα αυτά παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν σε προπαρασκευαστική συνάντηση εργασίας που έγινε στην Αθήνα στις 9 - 11 Μαΐου 1993 (συντονιστής ο κ. Μ. Σκούλλας). Στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν όχι μόνο οι εκπρόσωποι της Οργανωτικής Επιτροπής, αλλά και πολλοί έλληνες και ξένοι ειδικοί από πανεπιστήμια, περιβαλλοντικές οργανώσεις και διεθνείς οργανισμούς.

Η Οργανωτική Επιτροπή θα επεξεργασθεί τα κείμενα εργασίας με βάση τις υποδείξεις που υποβλήθηκαν κατά την προπαρασκευαστική αυτή συνάντηση και θα προετοιμάσει την παρουσίασή τους, υπό ενοποιημένη μορφή, σε διεθνές συνέδριο που πιθανόν θα διεξαχθεί στις αρχές του 1994.

Οι αναλυτικές προτάσεις που έχει υποβάλλει το ΕΚΒΥ προς την Οργανωτική Επιτροπή αφορούν στη διατήρηση και διαχείριση των υγροτοπικών, δασικών και αγροτικών οικοσυστημάτων. Ο γενικός στρατηγικός σκοπός, κατά το ΕΚΒΥ, για την κάθε μία από τις τρεις αυτές κατηγορίες οικοσυστημάτων μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

1. Υγροτοπικά οικοσυστήματα: Να σταματήσει και να αντιστραφεί η απώλεια και υποβάθμιση των υγροτόπων που υπάρχουν και, στις περιπτώσεις όπου είναι δυνατό, να αποκατασταθούν οι λειτουργίες και αξίες υγροτόπων που αποξηράνθηκαν.
2. Δασικά οικοσυστήματα: Να προστατευθούν, ιδιαίτερα από την πυρκαγιά, τα υπάρχοντα δασικά οικοσυστήματα, να ανορθωθούν τα υποβαθμισμένα και να επεκταθούν ώστε να καλυφθούν με αειφορικούς τρόπους οι ανάγκες της χώρας μας σε ξύλο διαφόρων χρήσεων. Παράλληλα, να εξασφαλισθεί μια υψηλή κοινωνικής επίδρασης και να διατηρηθεί μεγάλη βιοποικιλότητα και υψηλή βιοκοινωνική - οικολογική ισορροπία.
3. Αγροτικά οικοσυστήματα: Να σταματήσουν οι απώλειες αγροοικοσυστημάτων που οφείλονται στις δραστηριότητες του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα και να αντιστραφεί η υποβάθμισή τους μέσω ολοκληρωμένης συνετής διαχείρισης η οποία να εξασφαλίζει (α) την αειφορία των αγροοικοσυστημάτων, (β) την αποφυγή βλάβης σε άλλους τύπους οικοσυστημάτων, (γ) την προστασία της υγείας και της ποιότητας ζωής των αγροτικών και αστικών πληθυσμών και (δ) τη διατήρηση των αγροτικών πληθυσμών στις εστίες τους.

Το ΕΚΒΥ έχει υποβάλλει επίσης προτάσεις για τα μέτρα εφαρμογής των ανωτέρω σκοπών και έχει υποδείξει άμεσες προτεραιότητες. Πολλές από τις προτάσεις αυτές συγκλίνουν με εκείνες που έχουν διατυπωθεί από άλλους εισηγητές και συγγραφείς προκαταρκτικών κειμένων.

Η ενότητα και αρτιότητα των τελικών κειμένων που θα προκύψουν από την επεξεργασία των προκαταρκτικών είναι βέβαιη. Όμως, τα δύσκολα βήματα έπονται, δηλαδή, να υιοθετηθεί η Εθνική Στρατηγική για την Ελληνική Φύση από την ελληνική κοινωνία γενικά και ειδικά από όλα τα πολιτικά κόμματα και να επιδειχθεί η πολιτική βούληση για να ληφθούν στην πράξη τα μέτρα εφαρμογής.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΒΥ

Στο προηγούμενο τεύχος του ΑΜΦΙΒΙΟΥ παρουσιάσθηκαν σε γενικές γραμμές η οργάνωση, οι σκοποί και οι δραστηριότητες του ΕΚΒΥ. Σήμερα παρουσιάζεται ο ανθρώπινος παράγοντας, δηλαδή τα άτομα που διοικούν, συμβουλευούν και αποτελούν το προσωπικό του ΕΚΒΥ.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από την κ. Νίκη Γουλανδρή, πρόεδρο, και τους κ.κ. Luc Hoffmann (επίτιμο αντιπρόεδρο του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση), Β. Σαρσέντη (καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου), Π. Μπερνίτσα (αν. καθηγητή Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης) και την κ. Φαλλή Βογιατζάκη (Γεν. Γραμματέα Μουσείου Γουλανδρή), μέλη.

Συμβουλευτική Επιτροπή

Η Συμβουλευτική Επιτροπή αποτελείται από εκπροσώπους ελληνικών υπουργείων, της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, του Γραφείου Ραμσάρ, καθώς και διεθνών και ελληνικών μη κρατικών περιβαλλοντικών οργανώσεων. Στις συναντήσεις της επίσης μετέχουν έλληνες και ξένοι ειδικοί επιστήμονες. Ετσι, στην τελευταία συνεδρίαση (Δεκέμβριος 1992) συμμετείχαν από πλευράς υπουργείων οι κ.κ. Δ. Κατσούδας (Γεν. Γραμ. Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος), Π. Ζήκος (ΥΠΕΧΩΔΕ), Ι. Πεταμίδης (Υπ. Γεωργίας), Δήμητρα Σπάλα (ΥΠΕΧΩΔΕ) και από πλευράς ΕΟΚ οι κ.κ. R. Klein και Θ. Παπαγιάννης. Επίσης, συμμετείχαν ο εκπρόσωπος του Γραφείου Ραμσάρ κ. M. Smart, οι εκπρόσωποι ελληνικών και ξένων επιστημονικών και περιβαλλοντικών οργανώσεων κ.κ. Π. Μπρούσαλης (Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσεως), Μ. Σκούλλος (Ελληνική Εταιρία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς), Τζόρτζια Βαλαώρα (Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση), J.Y. Piroet (Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης), C. Prentice (Διεθνές Γραφείο Έρευνας Υδροβίων Πουλίων και Υγροτόπων) και οι ειδικοί επιστήμονες κ.κ. Α. Καραθανάσης (Πανεπιστήμιο Κεντάκι) και G.E. Hollis (Πανεπιστημιακό Κολλέγιο Λονδίνου).

Επιστημονική Επιτροπή

Την Επιστημονική Επιτροπή του ΕΚΒΥ αποτελούν σήμερα οι κ.κ. Χ. Μπαμπατζιμόπουλος (καθηγητής Γεωργικής Υδραυλικής και Εγγείων Βελτιώσεων ΑΠΘ), Σ. Ντάφης (καθηγητής Δασοκομίας ΑΠΘ), Ευαγγελία Οικονομίδου (αν. καθηγήτρια Οικολογίας Πανεπιστημίου Πατρών), Κ. Ουζούνης (καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης), Ν. Παπαγεωργίου (καθηγητής Θηραματοπονίας και Ιχθυοπονίας Γλυκών Νερών ΑΠΘ), Γ. Φουρκιώτης (Διευθυντής Δευτέρας Περιφερειακής Διευθύνσεως Εγγείων Βελτιώσεων) και Α. Ψιλοβίκος (καθηγητής Φυσικής Γεωγραφίας ΑΠΘ). Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής, τέσσερα από τα μέλη της οποίας αλλάζουν κάθε διετία, είναι ο καθηγητής κ. Σ. Ντάφης, γενικός σύμβουλος του ΕΚΒΥ. Ο αναπληρωτής καθηγητής του ΑΠΘ κ. Μ. Καρτέρης παρέχει συμβουλές σε ειδικά θέματα τηλεπισκόπησης.

Προσωπικό του ΕΚΒΥ

Το προσωπικό του ΕΚΒΥ, στη Θέρμη, στις 1.7.1993 έχει ως εξής: Καθήκοντα διευθυντή-συντονιστή ασκεί ο καθηγητής Οικολογίας του ΑΠΘ κ. Π.Α. Γεράκης και διοικητικού υπευθύνου η χημικός μηχανικός κ. Ευτυχία Αλεξανδρίδου. Ας σημειωθεί ότι σοβαρή διοικητική και άλλη υποστήριξη στο ΕΚΒΥ προσφέρουν οι συνεργάτες του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, ιδιαίτερα δε ο κ. Π. Γιαμάς. Οι τακτικοί, πλήρους απασχόλησης, επιστημονικοί συνεργάτες του ΕΚΒΥ είναι: η βιολόγος κ. Μαρία Αναγνωστοπούλου, M.Sc. του Πανεπιστημίου Μάντσεστερ (με κύρια καθήκοντα την επαγγελματική κατάρτιση στη διαχείριση υγροτόπων και την παρακολούθηση υγροτόπων), ο εδαφολόγος κ. Γ. Ζαλίδης, Ph.D. του Πολιτειακού Πανεπιστημίου Μίσιγκαν (απογραφή, διαχείριση και αποκατάσταση υγροτόπων, ρύπανση εδαφών και υδάτων), η περιβαλλοντική επιστήμων κ. Μαρία Κατσακίωρη, πτυχιούχος του Τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου (ενημέρωση κοινού, εκδόσεις, εκπαιδευτικά σεμινάρια, επαφές με περιβαλλοντικές οργανώσεις), ο δασολόγος κ. Α. Μαντζαβέλας, υποψήφιος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Nancy I - ENGREF (απογραφή υγροτόπων, στατιστική επεξεργασία δεδομένων, διαχείριση φυσικών οικοσυστημάτων) και η γεωβοτανικός κ. Εύα Παπαστεργιάδου, διδάκτωρ του ΑΠΘ (διαχείριση υγροτόπων, χρήσεις υδρόβιας βλάστησης, συντονισμός παροχής συμβουλών για θέματα οριοθέτησης και διαχειριστικών σχεδίων, οργάνωση βιβλιοθήκης).

Ο κ. Σ. Χατζηγιαννάκης, ειδικός σε θέματα εγγείων βελτιώσεων και διαχείρισης υδάτινων πόρων, συνεργάζεται στενά με το ΕΚΒΥ στο πρόγραμμα αποκαταστάσεως υγροτόπων.

Ο οικονομολόγος κ. Ν. Ανανιάδης και η βιβλιοθηκονόμος κ. Παρασκευή Παπαδοπούλου απασχολούνται μερικώς στο ΕΚΒΥ σε θέματα λογιστηρίου και βιβλιοθήκης αντίστοιχα. Το βοηθητικό προσωπικό αποτελείται από τους κ.κ. Μαρία-Δάφνη Τσίτση, Λουίζα Νικολάου και Γ. Σπυρόπουλο.

● Στα γραφεία του ΕΚΒΥ στεγάζεται, και συνεργάζεται στενά με το προσωπικό του, η συντονίστρια του "Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης Δέλτα Εβρου, Δέλτα Αξιού και Αμβρακικού Κόλπου" βιολόγος κ. Χρυσούλα Αθανασίου, (M.Sc. του Πανεπιστημιακού Κολλεγίου Λονδίνου) και η υπεύθυνη, κατά το Πρόγραμμα αυτό για το Δέλτα Αξιού, γεωργοοικονομολόγος κ. Αγγελική Δημητρίου (M.Sc. του Μεσογειακού Αγρονομικού Ινστιτούτου Χανίων).

Νεότερες Κυβερνητικές Αποφάσεις για τους υγρότοπους

Στις 23 Ιουνίου ο νομάρχης Φλώρινας κ. Κουκούλας ενέκρινε το τελικό κείμενο του Ολοκληρωμένου Διαχειριστικού Σχεδίου Εθνικού Δρυμού Πρεσπών. Είναι το πρώτο διαχειριστικό σχέδιο που εγκρίνεται για περιοχή που περιλαμβάνει μεγάλο Ελληνικό Υγρότοπο και μάλιστα του Καταλόγου Ραμσάρ. Επίσης υπεγράψαν οι Υπουργικές Αποφάσεις οριοθέτησης για τους υγρότοπους λιμνοθάλασσα Κοτύχι και δάσος Στροφυλίας καθώς και τη λίμνη Κερκίνη και αναμένεται η δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Καλή αρχή.

Η Πέμπτη Διάσκεψη Ραμσάρ στο Κουσίρο της Ιαπωνίας

Το Χοκαϊντό είναι ένα μεγάλο νησί στο βόρειο μέρος της Ιαπωνίας, με πλούσιο φυσικό περιβάλλον (βουνά, ηφαιστεια, λίμνες, ποταμούς, έλη) και κλίμα υποαρκτικό. Η άγρια πανίδα του περιλαμβάνει ελάφια, αρκούδες και το ωραίο πουλί *Grus japonensis*, που αποτελεί και εθνικό σύμβολο.

Στη νοτιοανατολική ακτή του νησιού βρίσκεται το Κουσίρο, μια πόλη 230.000 κατοίκων, παλιό ψαράδικο χωριό. Σε μικρή απόσταση είναι και τα ομώνυμα έλη, που αποτελούν εκτεταμένο υγρότοπο διεθνούς σημασίας, που είχε υποστεί παλαιότερα σοβαρές επεμβάσεις, αλλά αναβαθμίζεται τώρα σημαντικά. Γι' αυτό και το Κουσίρο προσφέρθηκε να φιλοξενήσει την Πέμπτη Διάσκεψη των χωρών μελών της Σύμβασης Ραμσάρ για τους υγροτόπους στις αρχές του Ιουνίου 1993 (9 - 16). Με τη βοήθεια των ιαπωνικών αρχών, αλλά και με ευρεία κινητοποίηση των κατοίκων και των περιβαλλοντικών οργανώσεων της περιοχής, η οργάνωση της μεγάλης αυτής διάσκεψης (περίπου 1600 μετέχοντες) υπήρξε άψογη και η φιλοξενία υποδειγματική.

Οι διασκέψεις αυτές κάθε τρία έτη επιτρέπουν στις επίσημες αντιπροσωπείες των συμμετεχόντων κρατών και στους παρατηρητές από μη κρατικές οργανώσεις να κάνουν ένα σοβαρό απολογισμό της κατάστασης των υγροτόπων, των προσπαθειών που έγιναν για την προστασία της και να προγραμματίσουν τις προσπάθειες της επόμενης τριετίας. Η διάσκεψη του Κουσίρο αποτέλεσε ενδιαφέρον μίγμα επιστημονικών αναλύσεων, παρουσιάσε εφαρμογών διαχείρισης οικοσυστημάτων, θεσμικών και οργανωτικών πρωτοβουλιών και, όπως πάντα, διεθνούς πολιτικής.

Δύο θέματα αποτέλεσαν επίκεντρα ενδιαφέροντος. Η όλη προσπάθεια αρκετών ετών για τη συνετή χρήση των υγροτόπων πήρε τώρα πιο συγκεκριμένη μορφή και υιοθετήθηκαν κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της. Η εργασία αυτή συμπληρώθηκε με πρόταση για την καθιέρωση ομοιόμορφων προδιαγραφών σύνταξης των διαχειριστικών σχεδίων περιοχών υγροτόπων. Η πρόταση αυτή συνάντησε αρκετές αντιρρήσεις, που βασίστηκαν στο επιχείρημα ότι τα διαχειριστικά σχέδια πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες. Στο τέλος, η πρόταση θεωρήθηκε χρήσιμη και έγινε αποδεκτή αλλά με την έννοια ότι οι προδιαγραφές θα έχουν συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Παράλληλα ισχυροποιήθηκε ο πίνακας Montreux, των υγροτόπων δηλαδή εκείνων που έχουν υποστεί ή που υπάρχει κίνδυνος να υποστούν, σοβαρές οικολογικές αλλοιώσεις.

Σε σύνολο 43 υγροτόπων που περιλαμβάνονται στον πίνακα αυτόν, οι 11 είναι ελληνικοί, δηλαδή όλες οι περιοχές Ραμσάρ της χώρας μας.

Το 1987 στη Regina του Καναδά, η Ελλάδα, απούσα ουσιαστικά, είχε υποστεί οξεία επίθεση για την κατάσταση των υγροτόπων της. Το 1990 στο Montreux, η διάσκεψη υιοθέτησε αυστηρό ψήφισμα για τους ελληνικούς υγροτόπους.

Τώρα στο Κουσίρο, η χώρα μας και πάλι δεν εκπροσωπήθηκε. (Παρέστη μόνον και μερικούς ένας εκπρόσωπος της πρεσβείας μας στο Τόκιο, ενώ απουσίασαν οι αρμόδιοι και ειδικοί και από τον δημόσιο και από τον ιδιωτικό τομέα).

Αποτέλεσμα της απουσίας ελληνικής εκπροσώπησης ήταν η έκδοση και νέου ψηφίσματος που συνιστά στο ελληνικό κράτος να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ και να προχωρήσει στην οριοθέτηση των 11 ελληνικών περιοχών, να προβεί στην συνετή τους διαχείριση και στην ορθή χρήση των πόρων τους. Το ψήφισμα καλεί επίσης το κράτος να προστατεύσει τους υγροτόπους του Μεσολογίου από τις εκτροπές των ποταμών Αχελώου και Ευήνου και εισηγείται τη συνεργασία Ελλάδας και Τουρκίας για τη διαχείριση των υγροτόπων του Δέλτα του Έβρου.

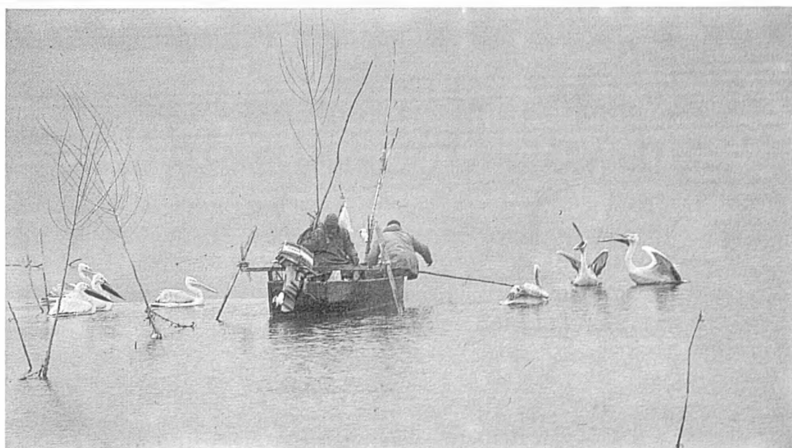
Αλλά και η Ιαπωνία, παρόλο που ήταν φιλοξενούσα χώρα και είχε καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες ανάδειξης των υγροτόπων της, υπέστη ισχυρές επιθέσεις από τις μη κρατικές οργανώσεις για την κατάσταση ορισμένων περιοχών της, για κάποια προβλεπόμενα επιζήμια τεχνικά έργα και για τις επιπτώσεις προγραμμάτων που χρηματοδοτεί σε χώρες του Τρίτου Κόσμου (όπως στην Κένυα).

Με μεγάλο ενδιαφέρον η διάσκεψη ενημερώθηκε για την πρωτοβουλία MedWet υπέρ των υγροτόπων της Μεσογείου, που προωθείται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, τη Γραμματεία Ραμσάρ, πέντε Μεσογειακές Κοινοτικές χώρες και τρεις διεθνείς μη κρατικούς οργανισμούς. Οργανώθηκε μάλιστα και ειδική συνάντηση Μεσογειακής Συνεργασίας με συμμετοχή 26 εκπροσώπων από 14 χώρες. Στο τέλος, η διάσκεψη ενέκρινε ομόφωνα ψήφισμα που υιοθετεί αυτή την πρωτοβουλία και υποδεικνύει τη συνεργασία και συμμετοχή και των υπολοίπων χωρών της Μεσογείου.

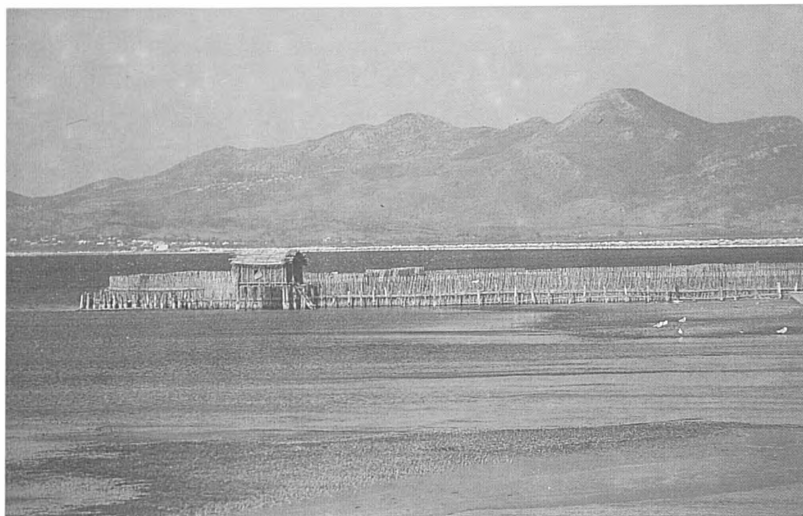
Παρά το πυκνό και συχνά επίπονο πρόγραμμα, η συμμετοχή στη διάσκεψη του Κουσίρο είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον, γιατί επέτρεπε ταυτόχρονα μια παγκόσμια θεώρηση της προστασίας των υγροτόπων, αλλά και τον εντοπισμό συγκεκριμένων περιπτώσεων θετικών και άλλων (πολύ περισσότερων) αρνητικών.

Επεμβάσεις στα αναχώματα της λίμνης Κερκίνης

Η εικόνα της πραγματικής πρόθεσης της Γενικής Διευθύνσεως Δημοσίων Έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη λίμνη Κερκίνη εξακολουθεί να είναι για μας συγκεκριμένη. Αν η πρόθεση είναι η ύψωση των αναχωμάτων με σκοπό την αύξηση της χωρητικότητας της λίμνης, η πραγματοποίησή της θα είναι οικολογικά καταστροφική και τεχνικοοικονομικά χωρίς νόημα. Η Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ίδιου υπουργείου έχει επιχειρήματα που τεκμηριώνουν αυτή τη θέση. Αν όμως πρόθεση είναι η διόρθωση ατελειών κατασκευής για λόγους ασφαλείας, χωρίς ύψωση της στάθμης του νερού, τότε η διόρθωση αυτή πρέπει να γίνει το ταχύτερο για να αποφευχθούν υλικές ζημιές, ίσως και ανθρώπινα θύματα. Όμως, κάθε επέμβαση στα αναχώματα πρέπει να γίνει μετά από στενή συνεργασία μεταξύ των δύο Γενικών Διευθύνσεων, αφού ακουστούν οι γνώμες των ειδικών επιστημόνων που μελετούν εδώ και πολλά έτη τους συνετότερους τρόπους διαχείρισης του υγροτοπικού οικοσυστήματος και των αγροοικοσυστημάτων που εξαρτώνται από το νερό της λίμνης. Το ΕΚΒΥ έχει τη διαβεβαίωση των ειδικών αυτών επιστημόνων ότι είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν με την Πολιτεία για την εξεύρεση των ορθών λύσεων.

Παραδες και πελεκάνοι στη λίμνη Κερκίνη. Φωτ. Χάνς Γέρεντρουπ

Ιχθυοτροφεία στον Αμβρακικό κόλπο. Φωτ. Χάνς Γέρεντρουπ

Δίκαιο Περιβάλλοντος

"Η διείσδυση του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος στην Ελλάδα" ήταν το θέμα διήμερου συνεδρίου που οργάνωσαν, στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση στις 22-23 Μαΐου 1993.

Οι σύνεδροι ανέπτυξαν ουσιαστικό διάλογο σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα μας, επισήμαναν ότι το Σύνταγμα του 1975 εξασφαλίζει όλες τις προϋποθέσεις για τη διευκόλυνση της προσαρμογής του ελληνικού προς το Κοινοτικό Δίκαιο και κατέληξαν σε συγκεκριμένες προτάσεις για τη διευκόλυνση κυρίως των πολιτών που θα ήθελαν να προσφύγουν στη Δικαιοσύνη για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Στις προτάσεις αυτές περιλαμβάνονται η κωδικοποίηση του Εθνικού και Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος, η δημοσίευση ειδικού τεύχους που θα καταγράφει με τρόπο απλό και συνοπτικό τα δικαιώματα του πολίτη για την προστασία του περιβάλλοντος, η επεξεργασία προτύπων παρέμβασης πολιτών και περιβαλλοντικών οργανώσεων στην Ελληνική Διοίκηση, στην Ελληνική Βουλή, στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, ώστε να προλαμβάνονται έγκαιρα οι κίνδυνοι που απειλούν το περιβάλλον καθώς και η αναζήτηση τρόπων για τη διευκόλυνση παροχής συμβουλών από δικηγόρους προς πολίτες και περιβαλλοντικές οργανώσεις σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος.

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιχθυολόγων

Η διαχείριση των εσωτερικών υδάτων και των παράκτιων οικοσυστημάτων ήταν το θέμα συνεδρίου που οργάνωσε στις 4-6 Ιουνίου 1993 στην Ξάνθη ο Πανελλήνιος Σύλλογος Ιχθυολόγων Υπουργείου Γεωργίας σε συνεργασία με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και το Παράρτημα Θράκης του ΓΕΩΤΕΕ.

Παρουσιάστηκαν εργασίες που αφορούσαν στις φραγμαλίνες, στις βιολογικές παραμέτρους διαφόρων λιμνών και λιμνοθαλασσών, στις ιχθυοκαλλιέργειες και οστρακοκαλλιέργειες και στη διαχείριση λιμνοθαλασσών.

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον συζητήθηκαν ύστερα από εισηγήσεις ξένων ειδικών:

- η σκέψη για πιλοτική γαριδοκαλλιέργεια στην περιοχή των Μαγγάνων του Ν. Ξάνθης,
- οι αρχές διαχείρισης φραγμαλινών και
- οι τεχνητοί ύφαλοι ως οικολογικοί μηχανισμοί για την αύξηση της αλιευτικής παραγωγής ενός συστήματος.

Ολοκληρωμένη παραγωγή φρούτων και φυσικό περιβάλλον

Η Ελληνική Εταιρία Επιστήμης Οπωροκηπευτικών σε συνεργασία με το Γερμανικό Ινστιτούτο Γκαίτε Θεσσαλονίκης, οργάνωσε στις 10 - 11 Μαΐου 1993 συμπόσιο, με θέμα "Ολοκληρωμένη παραγωγή φρούτων και η σημασία της για τον παραγωγό, τον καταναλωτή και την προστασία του περιβάλλοντος". Στο συμπόσιο αυτό παρουσιάστηκαν τα εξής θέματα: "Σχέσεις Γεωργικών και Φυσικών Οικοσυστημάτων" (Π.Α.Γεράκης), "Προϋποθέσεις και εφαρμογή ολοκληρωμένης παραγωγής φρούτων" (W. Muller, Ελβετία), "Γεωργικά φάρμακα και παραγωγή φρούτων" (Εφη Μουρκίδου - Παπαδοπούλου), "Φυτοπροστασία και μέθοδοι στην ολοκληρωμένη παραγωγή φρούτων" (E. Lange, Γερμανία), "Αποτελεσματικότητα των λιπασμάτων και προβλήματα από τη μη ορθολογική χρήση τους" (Ι. Θερίος), "Εξοικονόμηση υδάτινων πόρων και παραγωγή φρούτων" (Ε. Γιακουμάκης), "Επιδράσεις και αντιμετώπιση των ζιζανίων στην ολοκληρωμένη παραγωγή φρούτων" (Η. Ελευθεροχωρινός), "Αρχές εφαρμογής, προβλήματα και προοπτικές ολοκληρωμένης εφαρμογής καταπολεμήσεως εχθρών" (Β. Κατσόγιαννος και Δ. Κωβαίος), "Γεωργικές προειδοποιήσεις και ολοκληρωμένη γεωργική παραγωγή" (Δ. Κυπαρισσούδας), "Φυτοπαθολογία και οικολογία" (Κ. Θανασουλόπουλος), "Νέες ποικιλίες οπωροκηπευτικών με τη γενετική μηχανική και ο ρόλος τους στην ολοκληρωμένη παραγωγή οπωροκηπευτικών" (Α. Τσαυτάρης).

Συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις για παρόμοια θέματα δεν έλειψαν κατά τα τελευταία χρόνια από την Ελλάδα. Όμως, το συμπόσιο αυτό, παρόλο που δεν προσέχθηκε όσο έπρεπε από την ευρύτερη γεωπονική κοινότητα, αποτελεί ένα μικρό, αλλά πολύ σημαντικό ορόσημο, διότι οργανώθηκε από μια επιστημονική εταιρία της οποίας το ενδιαφέρον ήταν ως τώρα στραμμένο σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση της παραγωγής και στη βελτίωση της ποιότητας των οπωροκηπευτικών. Με την εκδήλωσή της αυτή, η εταιρία εξέφρασε πια ανοιχτά τις ανησυχίες της για τη συνεχιζόμενη μη αειφορική διαχείριση των ελληνικών αγροοικοσυστημάτων, που απειλεί όχι μόνο τα αγροτικά αλλά και άλλα οικοσυστήματα (π.χ. υδροτοπικά, δασικά) και την επιθυμία των μελών της (ακαδημαϊκών δασκάλων, ερευνητών και συμβούλων των αγροτών) να προωθήσουν αειφορικούς τρόπους παραγωγής μέσω ολοκληρωμένων και ρεαλιστικών προσεγγίσεων.

Αξιοπρόσεκτο γνώρισμα του συμποσίου ήταν ότι οι σύνεδροι δεν κατέληξαν στο καθιερωμένο (όπως στα περισσότερα ελληνικά συνέδρια) "η Πολιτεία οφείλει" αλλά σε σκέψεις για το τι μπορεί να κάνει η ίδια εταιρία και το κάθε μέλος χωριστά.

Δραστηριότητες του Τμήματος Κεντρικής Μακεδονίας του ΤΕΕ

Το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΤΕΕ/ΤΚΜ), οργάνωσε πρόσφατα στη Θεσσαλονίκη τις ακόλουθες εκδηλώσεις σχετικές με το υδάτινο περιβάλλον:

- Συνάντηση εργασίας (18.5.93) με θέμα "Ωκεανογραφικές και ποιοτικές μετρήσεις στον Θερμαϊκό Κόλπο", στην οποία προτάθηκε η δημιουργία ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για την προστασία αυτού του έντονα ρυπασμένου κόλπου.

- Συνάντηση των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ROTAMMES (21.5.93) που διεξάγεται από τη Λέσχη Μεσογειακών Περιφερειών. Η Λέσχη αυτή, στην οποία μετέχουν επιστήμονες και εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιοχών της Μεσογείου οι οποίες διασχίζονται από μεγάλους ποταμούς, ιδρύθηκε για να βοηθήσει στη συνετή χρήση των ποταμών και των παρόχθιων οικοσυστημάτων τους, καθώς και στην προστασία των θαλασσίων οικοσυστημάτων που δέχονται τα νερά των ποταμών αυτών.

Σε παλαιότερη ημερίδα του (8.4.1993), το ΤΕΕ/ΤΚΜ τόνισε τη βαλκανική διάσταση των Ελληνικών υδροτόπων και την ανάγκη διαβαλκανικής συνεργασίας για τη διαχείριση των διασυνοριακών υδατικών πόρων. Πολλοί από τους συμμετέχοντες εξέφρασαν την ευχή για οργάνωση μιας δεύτερης ημερίδας με το ίδιο αντικείμενο, στην οποία όμως να εξετασθεί διεπιστημονικά η διατήρηση όλων των φυσικών λειτουργιών και αξιών των διασυνοριακών υδροτόπων της βαλκανικής χερσονήσου.

Εκδηλώσεις στο Αμερικανικό Κέντρο Θεσσαλονίκης

Με αφορμή την επίσκεψη στην Ελλάδα της Dr Irina Cech καθηγήτριας Περιβαλλοντικής Επιστήμης-Υδρολογίας-Διεθνούς Υγιεινής του Πανεπιστημίου του Τέξας, το Αμερικανικό Κέντρο Θεσσαλονίκης οργάνωσε στις 17 και 18 Μαΐου 1993 διάλεξη με θέμα "Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Υγεία" καθώς και συζήτηση για τη ρύπανση του νερού. Κατά τη συζήτηση έγινε αναφορά στις μεθόδους καθαρισμού του νερού, στα πρότυπα που ισχύουν για το πόσιμο νερό στις ΗΠΑ, στην ταπείνωση του υδροφόρου ορίζοντα, στη διείσδυση αλμυρού νερού και στην καθίζηση του εδάφους. Επίσης, το Αμερικανικό Κέντρο φιλοξένησε συζήτηση που οργάνωσε το περιοδικό ΟΙΚΟΤΟΠΙΑ με θέμα τη συμμετοχή των πολιτών στην προστασία των νερών και τον ρόλο των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

Ποταμός Καλαμάς, Φωτ. Φώτης Περγανλής, ΚΟΠΕΑ

Διατήρηση και διαχείριση παράκτιων ζωνών

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη Διατήρηση των Ακτών (European Association for Coastal Conservation), γνωστή με τα αρχικά EUCC, οργάνωσε στις 26 - 30 Απριλίου 1993 το 4ο Διεθνές Συνεδριό της στον Μαραθώνα με γενικό θέμα "Διαχείριση Ακτών και Διατήρηση Ενδιαιτημάτων" με την υποστήριξη της Γεν. Γραμ. Ερευνας και Τεχνολογίας, του Τομέα Υδατικών Πόρων, Υδραυλικών Εργων και Θαλασσίων Εργων (ΕΜΠ), του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση (Ελλάδα), της Εταιρίας για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας, της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας και του Μεσογειακού Συνδέσμου για τη Σωτηρία των Θαλασσίων Χελωνών (Medasset). Συμμετείχαν περισσότεροι από 120 επιστήμονες κυρίως από τις Μεσογειακές Χώρες (40 περίπου από Ελλάδα και Κύπρο). Οι θεματικές ενότητες του συνεδρίου ήταν: Διατήρηση ελληνικών παράκτιων ενδιαιτημάτων, διαχείριση και το μέλλον των ακτών στη Μεσόγειο, διαχείριση και διατήρηση σε σχέση με τον τουρισμό και ρύπανση των υδάτων, θαλάσσια και εκβολικά περιβάλλοντα, χαρτογράφηση - παρακολούθηση - προσομοίωση, προστασία ακτών και άνοδος της στάθμης της θάλασσας, διαχείριση παράκτιων ενδιαιτημάτων.

Εννέα από τις δώδεκα χώρες τις ΕΟΚ έχουν ακτές με μοναδικές οικολογικές και πολιτιστικές αξίες που αποτελούν κοινή κληρονομιά. Το συνέδριο αυτό έδωσε προσοχή

όχι μόνο στους σημερινούς κινδύνους που απειλούν τις αξίες αυτές αλλά και σε εκτιμήσεις μελλοντικών απειλών.

Οι περιλήψεις των εργασιών που ανακοινώθηκαν στο συνέδριο, πολλές από τις οποίες αναφέρονταν σε υδροτοπικά οικοσυστήματα, παρουσιάστηκαν σε ειδικό τεύχος και έχει αρχίσει η διαδικασία εκδόσεως ενός τόμου με τα πλήρη κείμενα.

Σκοποί της EUCC είναι: η υποκίνηση και ο συντονισμός διεθνών προγραμμάτων έρευνας και διαχείρισης τα οποία εκπονούν τα μέλη της Ενώσεως και άλλα ιδρύματα. Η Ένωση προσπαθεί να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των ερευνητών και εκείνων που παίρνουν τις αποφάσεις, μέσω της ενημερώσεως των τελευταίων για τα αποτελέσματα των επιστημονικών ερευνών τα οποία αφορούν στη διατήρηση και συνετή χρήση της παράκτιας ζώνης.

Πληροφορίες για την EUCC και για τις επιστημονικές εκδόσεις της μπορεί κανείς να ζητήσει από τα κεντρικά γραφεία της στην Ολλανδία: EUCC, P.O.Box 11059, NL-2301 EB Leiden, The Netherlands.

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσεως (ΕΕΠΦ), η αρχαιότερη πανελλήνια οικολογική οργάνωση, ιδρύθηκε το 1951 από μια ομάδα μελών του Ελληνικού Ορειβατικού Συνδέσμου, ο οποίος ήδη πριν από τον πόλεμο ασχολούνταν με την προστασία της ελληνικής φύσης και συνέβαλε στην ίδρυση των Εθνικών Δρυμών Ολύμπου και Παρνασσού το 1938. Στα ιδρυτικά της μέλη περιλαμβάνονται πολλοί άνθρωποι των γραμμάτων, της τέχνης και της επιστήμης όπως ο Ηλίας Βενέζης, ο Σπυρίδων Μαρινάτος, ο Καίσαρ Αλεξόπουλος. Σημαντικότατο ήταν το έργο του κ. Βύρωνα Αντίπα, ο οποίος διετέλεσε γενικός γραμματέας της ΕΕΠΦ για μεγάλο χρονικό διάστημα, δημιουργώντας μια ωραία παράδοση προσφοράς και αφοσίωσης.

Το σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΕΠΦ αποτελείται από τους κ.κ.Α. Γιαννίτσαρο πρόεδρο, Π. Μπρούσαλη αντιπρόεδρο, Γ. Σφήκα γεν. γραμματέα, Δ. Βασιλειάδη έφορο, Δάφνη Γαβρίλη Μπένου Πάλμερ ταμία και τους κ.κ. Φ. Περγαντή, Γ. Τσούνη, Αίλη Βενιζέλου, Ειρήνη Βαλλιανάτου μέλη.

Η ΕΕΠΦ πρωτοστάτησε στην ανακήρυξη και άλλων εθνικών δρυμών, αντιπροσώπευσε την Ελλάδα στην 1η Συνάντηση στην πόλη Ραμσάρ για την προστασία των υγροτόπων και προώθησε προγράμματα προστασίας των δασών, της πανίδας, της χλωρίδας καθώς και προγράμματα για τη διαφύλαξη απειλούμενων ζωικών ειδών, όπως η αρκούδα, η μεσογειακή φώκια και η θαλάσσια χελώνα. Εργάστηκε επίσης για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Η Εταιρία έδινε πάντα ιδιαίτερη έμφαση στη διαπαιδαγώγηση και ευαισθητοποίηση του κοινού και από το 1952 συνεργάστηκε με το

Υπουργείο Παιδείας για την αποστολή ενημερωτικών φυλλαδίων για το περιβάλλον στα δημοτικά σχολεία. Έχει ιδρύσει ιδιαίτερο τμήμα για παιδιά που δείχνουν ενδιαφέρον για το περιβάλλον και ξεκινά νέα προγράμματα με ιδιαίτερη έμφαση στη διαπαιδαγώγηση του κοινού.

Στο ερευνητικό πεδίο η Εταιρία βοηθά έλληνες και ξένους επιστήμονες στις βιολογικές τους έρευνες και στη δημοσίευση των εργασιών τους. Διατηρεί βιολογικό σταθμό, εξοπλισμένο για ορνιθολογικές και άλλες επιστημονικές παρατηρήσεις, στο Δέλτα του Εβρου και συνεργάζεται με τις μεγάλες διεθνείς περιβαλλοντικές οργανώσεις. Είναι μέλος της Παγκόσμιας Ενωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και άλλων οργανισμών και αντιπροσωπεύει στην Ελλάδα το Γραφείο Περιβάλλοντος του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Έχει αναλάβει επίσης, σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ, τη διεξαγωγή την Ελλάδα του Κοινοτικού Προγράμματος "Γαλάζιες Σημείες της Ευρώπης" που αποσκοπεί στην προστασία των ακτών της ευρωπαϊκής ηπείρου από την υποβάθμιση.

Η Εταιρία έχει εκδόσει διάφορα βιβλία και έντυπα για τους Εθνικούς Δρυμούς, την πανίδα, τη χλωρίδα και γενικά το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας. Εκδίδει εδώ και πολλά χρόνια το τριμηνιαίο περιοδικό "Η ΦΥΣΗ" και διαθέτει μία από τις πλουσιότερες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα με συγγράμματα, περιοδικά και άλλο υλικό για τη φύση.

Αριθμεί 1750 μέλη, 1400 στην Ελλάδα (εκ των οποίων τα 1000 είναι ενεργά μέλη) και 350 στο εξωτερικό. Πληροφορίες για την ΕΕΠΦ και τις εκδόσεις της μπορούν να ζητηθούν από τα γραφεία της: ΕΕΠΦ, Νίκης 24, 105 57 Αθήνα.

Δραστηριότητες Περιβαλλοντικών Οργανώσεων

● Τα προβλήματα της λιμνοθάλασσας Κοτύχι αποτέλεσαν το θέμα της εκδήλωσης που οργάνωσε στις 23 Μαΐου 1993 στα Λεχαινά Ηλείας η Επιτροπή Προστασίας Υγροβιότοπου "Κοτύχι". Συζητήθηκαν η ρύπανση, οι καταπατήσεις, οι επιχωματώσεις και το ανεξέλεγκτο κυνήγι. Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράστηκε για τα συμπτώματα εντεινόμενου ευτροφισμού της λιμνοθάλασσας. Επισημάνθηκε ότι ενώ εκκρεμεί η υπογραφή Κοινής Υπουργικής Απόφασης για την οριοθέτηση του υγροτόπου, εγκαταστάθηκε στη λιμνοθάλασσα ιχθυοτροφείο χωρίς να έχει προηγηθεί Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Τονίστηκε ακόμη ότι τα μέτρα προστασίας που θα υιοθετήσει η Πολιτεία θα πρέπει να προέλθουν από διάλογο με τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των κατοίκων της περιοχής.

● Τριήμερο εκδηλώσεων αφιερωμένων σε δύο φυσικές περιοχές της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας (Στροφυλιά - Χελμός) οργάνωσε στις αρχές Απριλίου η Οικολογική Κίνηση

Πάτρας με αφορμή τη συμπλήρωση δύο ετών από την έκδοση της εφημερίδας "Εν αιθρία" (περιοδική έκδοση οικολογικών προθέσεων της ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ.). Στις εκδηλώσεις αυτές μίλησαν ο κ. Γεώργιος Σφήκας για τον Χελμό και ο κ. Φώτης Περγαντής για τη Στροφυλιά.

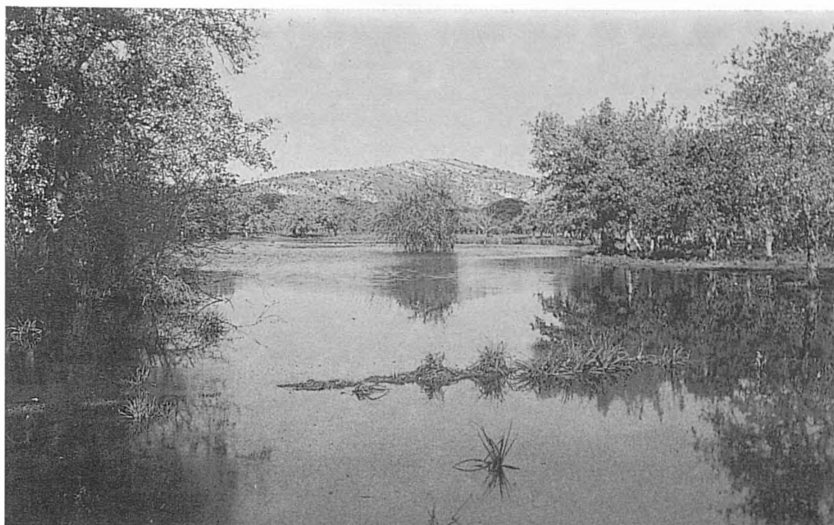
● Στον καθαρισμό του υγροτόπου της Αγ. Παρασκευής Φθιώτιδας προχώρησαν στις 2 Μαΐου 1993 οι κάτοικοι της Λαμίας που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση της Οικολογικής Κίνησης Λαμίας και του Ομίλου Φίλων του Δάσους. Αφού απομάκρυναν σκουπίδια και μπάζα περιέφραξαν τον χώρο με συρματόπλεγμα και τοποθέτησαν ενημερωτικές πινακίδες για την αξία του υγροτόπου που είναι το μοναδικό ενδιαίτημα του ελληνοπηγόστευ (Pungitius hellenicus), ενός από τα παλαιότερα είδη ψαριών σύμφωνα με τον καθηγητή κ. Π. Οικονομίδη, ο οποίος είχε επισημάνει στο παρελθόν τη σημασία αυτού του είδους και την επιτακτική ανάγκη προστασίας του.

● Οι επιπτώσεις από την ανύψωση των αναχωμάτων της λίμνης Κερκίνης ήταν το θέμα ημερίδας που έγινε στις 19 Ιουνίου 1993 στις Σέρρες με πρωτοβουλία της Ομάδας Οικολογίας του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Σερρών, του Συλλόγου Προστασίας Λίμνης Κερκίνης και του Πολιτιστικού και Οικολογικού Συλλόγου Κερκίνης.

Εισηγητές της ημερίδας ήταν ο βιολόγος κ. Χανς Γέρντρουπ που μίλησε για την επίδραση της ανύψωσης των αναχωμάτων της λίμνης στην χλωρίδα και την πανίδα της και η γεωλόγος κ. Ευαγγελία Παπαφιλίππου-Πένου η οποία αναφέρθηκε στη γεωλογική θέση της λίμνης και της ευρύτερης περιοχής. Ακολούθησε συζήτηση κατά τη διάρκεια της οποίας οι κάτοικοι των παραλίων χωριών έθεσαν πολλές ερωτήσεις και εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για τις επιπτώσεις από την ανύψωση των αναχωμάτων ενώ οι διοργανωτές της ημερίδας ζήτησαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες να ενημερώσουν πλήρως τους πολίτες.

- Ημερίδα για το περιβάλλον της Επανομής οργάνωσαν στις 12 Μαΐου 1993 η Κοινότητα Επανομής, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Επανομής και ο τοπικός Αθλητικός Εξωραϊστικός Σύλλογος "Αριστοτέλης" στο πλαίσιο των "Αργυρίων '93". Η ημερίδα περιλάμβανε ομιλίες του επίκουρου καθηγητή της Βυζαντινής Αρχαιολογίας του ΑΠΘ κ. Θεοχάρη Παζαρά με θέμα "Αρχιτεκτονικό περιβάλλον" και της επιστημονικής συνεργάτιδας του ΕΚΒΥ κ. Μαρίας Αναγνωστοπούλου με θέμα "Η σημασία των υγροτόπων: ο υγρότοπος της Επανομής". Ακολούθησαν παρεμβάσεις και ενημέρωση από τον πρόεδρο της κοινότητας κ. Α. Τζέκο για τον υγρότοπο της Επανομής και από τον εκπρόσωπο του Αθλητικού-Εξωραϊστικού Συλλόγου για το δομημένο περιβάλλον και κατόπιν συζήτηση με το κοινό.

Η ημερίδα αυτή αποτελεί μια ακόμη ένδειξη των προσπαθειών της κοινότητας Επανομής να διατηρήσει, με βάση ολοκληρωμένη μελέτη, και να αναδείξει τον υγρότοπο που είναι γνωστός ως "λιμνοθάλασσα Ακρωτηρίου Επανομής" ή "λιμνοθάλασσα Μύτικα". Το κοινοτικό συμβούλιο εκτός από τις προσπάθειες προς τις κρατικές υπηρεσίες (π.χ. Δασαρχείο Θεσσαλονίκης) για την προστασία του υγροτόπου έχει υποβάλλει πρόταση για ειδική χρηματοδότηση μέσω του προγράμματος LIFE της ΕΟΚ.

Περιοχή λίμνης Πρόκολου, Φωτ. Φώτης Περγανλής, ΚΟΠΕΑ

- Στις 12 Ιουνίου 1993 πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Δήμου Πρέβεζας ημερίδα με θέμα: "Αμβρακικός: Θεσμικό Πλαίσιο - Πολιτική Διάσταση του Θέματος - Συμπεράσματα". Εισηγήσεις παρουσίασαν οι κ.κ. Μ. Γκαϊτλιχ "Διαχειριστικό Σχέδιο Αμβρακικού", Κ. Αρβανίτης "Σχέδιο Διαχείρισης του Αμβρακικού - Ρόλος της ΕΤΑΝΑΜ", Φ. Περγαντής "Ίδρυση και λειτουργία κέντρου οικοτουρισμού και περιβαλλοντικής εκπαί-

δευσης στον υγρότοπο Αμβρακικού", Θεοδώρα Λαζαρέτου "Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας για τον Αμβρακικό" και Δ. Μαργαριτούλης - Ν. Ραΐσης "Θαλάσσιες χελώνες στον Αμβρακικό - μύθος και πραγματικότητα".

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια προετοιμασίας του 5ου Παγκόσμιου Πανηπειρωτικού Συνεδρίου που θα γίνει τον Αύγουστο στην Πρέβεζα.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

● Στις 25 Μαΐου 1993 έγινε στο Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο Νέας Ιωνίας του Βόλου παρουσίαση προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που ολοκλήρωσε ομάδα 35 μαθητών της Β' και Γ' τάξης του Λυκείου, υπό την καθοδήγηση των καθηγητών κ.κ. Δ. Οικονομίδη και Αγγλαίας Τσεκούρα, κατά το σχολικό έτος 1992-93, με θέμα "Κάρλα: Η ιστορία ενός υγροτόπου που χάθηκε". Η παρουσίαση συνοδεύτηκε από προβολή διαφανειών, έκθεση φωτογραφικού υλικού και κειμένων παλαιότερων μελετητών της téως λίμνης Κάρλας.

● Αποσκοπώντας στην ευαισθητοποίηση του κοινού για τις αξίες των υγροτόπων και τους κινδύνους που τους απειλούν, το "Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης" του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση πραγματοποίησε σε συνεργασία με τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δέλτα Αξιού, την Εταιρία για τη Μελέτη και Προστασία των Υγροτόπων και την Οικολογική Κίνηση Κυμίνων - Μαλγάρων ενημερωτικές εκδηλώσεις σε σχολεία της περιοχής του δέλτα Αξιού, όπως στο Γυμνάσιο και Λύκειο Χαλάστρας στις 5 Μαΐου 1993, στο Γυμνάσιο και Λύκειο Μαλγάρων στις 24 Μαΐου 1993 και στο Δημοτικό Σχολείο Μαλγάρων στις 3 Ιουνίου 1993. Τις εκδηλώσεις παρακολούθησαν περίπου 500 μαθητές.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα "Οργάνωση και Συντονισμός του Κέντρου Δακτυλίωσης με τη Χρήση Ηλεκτρονικού Υπολογιστή" της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρίας και ακολουθεί εκστρατεία συλλογής στοιχείων για δακτυλιωμένα πουλιά και μελέτη της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Η ΕΟΕ τύπωσε σχετική αφίσα με την οικονομική στήριξη της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Βρετανικού Συμβουλίου.
- Κυκλοφόρησε το "Περιγραφικό Λεξικό των Πουλιών της Ελλάδος" σε έκδοση του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας. Στο λεξικό καταγράφονται όλα τα δημόσια ονόματα των πουλιών, όπως χρησιμοποιούνται σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας και τα κοινά τους ονόματα στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα. Η περιγραφή κάθε

είδους γίνεται στα ελληνικά και αγγλικά. Το βιβλίο περιλαμβάνει τα ενδημικά πουλιά της Ελλάδας εκείνα που περνούν από τη χώρα μας κατά τη διάρκεια των μεταναστεύσεών τους, τους σπάνιους επισκέπτες, τα απειλούμενα με εξαφάνιση, τα προστατευόμενα, τα θηρεύσιμα και εκείνα από τα απειλούμενα που μοιάζουν με ορισμένα θηρεύσιμα, μια διάκριση ιδιαίτερα χρήσιμη για να αποφεύγονται λάθη από τους κυνηγούς.

- "Οι υγρότοποι του Νομού Φλώρινας" είναι ο τίτλος του φακέλου για την περιβαλλοντική εκπαίδευση που εκδόθηκε από την Εταιρία Προστασίας Πρεσπών στο πλαίσιο του Κοινοτικού Προγράμματος για την Ανάπτυξη και Προστασία των Αραιοκατοικημένων Περιοχών (CADISPA).

Ο φάκελος απευθύνεται σε μικρά παιδιά και περιλαμβάνει ενημερωτικά κείμενα, φωτογραφίες, σχέδια, ερωτήσεις και παιχνίδια που αφορούν στους υγροτόπους του νομού Φλώρινας, έτσι ώστε οι μαθητές να διδάσκονται με ευχάριστο τρόπο για τις λειτουργίες και αξίες των υγροτόπων, τη σχέση τους με τον άνθρωπο, τις ανθρώπινες δραστηριότητες καθώς και τις πιέσεις που δέχονται οι ελληνικοί υγρότοποι.

Ο φάκελος περιλαμβάνει επιπλέον ένα τεύχος για τους εκπαιδευτικούς, με πληροφορίες που θα τους διευκολύνουν στην εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στους υγροτόπους του νομού. Το ίδιο πρόγραμμα προβλέπει επίσης και την προετοιμασία φακέλου που θα απευθύνεται σε μεγαλύτερα παιδιά.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΥΓΡΟΤΟΠΙΚΑ ΔΑΣΗ

Ως υδροτοπικά δάση χαρακτηρίζονται εκείνα που το έδαφός τους κατακλύζεται ή είναι κορεσμένο με επιφανειακά ή υπόγεια νερά σε τέτοια συχνότητα και διάρκεια ώστε κάτω από φυσικές συνθήκες να στηρίζει ξυλώδη είδη προσαρμοσμένα σε ανεπαρκώς αεριζόμενα ή κορεσμένα με υγρασία εδάφη.

Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό δύο είναι τα βασικά γνωρίσματα για τον χαρακτηρισμό ενός δάσους ως υδροτοπικού: κορεσμένο ή ανεπαρκώς αεριζόμενο έδαφος και η οικολογική προσαρμογή των ξυλιδών ειδών σ' αυτές τις συνθήκες του εδάφους.

Ανάλογα με τον τύπο του υδροτόπου και τους μηχανισμούς προσαρμογής των επιμέρους ειδών, τα υδροτοπικά δάση διακρίνονται στις παρακάτω βασικές κατηγορίες:

- Σε παράκτια δάση, τα οποία αναπτύσσονται κατά μήκος αβαθών αιγιαλών με κυμαινόμενη στάθμη νερού (αμπώτιδας και πλημμυρίδας) ενώ τα είδη που τα συνθέτουν διαθέτουν ειδικούς μηχανισμούς προσαρμογής τόσο για τις φυσιολογικές λειτουργίες τους όσο και για την αναγέννησή τους. Τα δάση αυτά εμφανίζονται κυρίως στις τροπικές και υποτροπικές περιοχές της γης και είναι γνωστά ως "Mangroves".

- Ελόβια δάση ή δάση ελωδών περιοχών με διαρκή κατάκλυση, τα οποία εμφανίζονται κυρίως στη Φλόριδα των ΗΠΑ.

- Δάση υγρών τυρφώνων με συνεχή ή περιοδικό κορεσμό του εδάφους με νερό, τα οποία εμφανίζονται στην περιοχή των ψυχροβίων δασών (Καναδάς, Σκανδιναβικές χώρες, Σιβηρία κ.λπ.).

- Παρόχθια δάση, τα οποία αναπτύσσονται κατά μήκος των οχθών των ποταμών ή λιμνών και ονομάζονται παραποτάμια ή παραλίμνια αντιστοίχως.

- Δάση των εκβολικών περιοχών των ποταμών ή κώνων απόθεσης χειμάρρων με παροδική κατάκλυση της επιφανείας τους.

- Δάση υγρών περιοχών που δεν ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες και των οποίων το έδαφος κατακλύζεται περιοδικά με επιφανειακά νερά ή είναι κορεσμένο λόγω υψηλής στάθμης των υπογείων υδάτων. Τα δάση αυτά ονομάζονται και "υδροχαρή δάση".

Στη χώρα μας εμφανίζονται υδροτοπικά δάση των τριών τελευταίων κατηγοριών.

Τα παρόχθια δάση, και ιδιαίτερα τα υδροτοπικά δάση των δελταϊκών σχηματισμών, έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τα βροχερά δάση των τροπικών περιοχών:

- Εμφανίζουν μεγάλη ποικιλότητα ειδών φυτών και ζώων.

Σκλήθρα, ασπρόλευκα, ιτιές, πλατάνια, φράξος, χνουδός, ποδισκοφόρος δρυς και φτελιές είναι τα κυριότερα είδη που συνθέτουν τα υδροτοπικά μας δάση. Μεγάλος είναι επίσης ο αριθμός των αναρριχητικών φυτών. Στο Δέλτα του Νέστου έχουν καταμετρηθεί δώδεκα είδη αναρριχητικών, τα οποία δημιουργούν μια εντελώς διαφορετική και χαρακτηριστική εικόνα όμοια με εκείνες των "γαλαριών" των τροπικών δασών. Η παρεδάρια βλάστηση εμφανίζει επίσης μεγάλη ποικιλότητα. Το ίδιο μεγάλη είναι και η ποικιλότητα των ειδών της πανίδας και

Παρόχθιο δασος στον Νέστο, Φωτ. Χανς Γερντρουπ

ιδιαίτερα των εντόμων. Ετσι δημιουργείται μια ευρεία βάση για τη στήριξη τροφικών αλυσίδων και τη δημιουργία ενός πυκνού τροφικού πλέγματος, το οποίο διευκολύνει την απρόσκοπτη ροή βιομάζας, θρεπτικών στοιχείων και ενέργειας μέσα στο οικοσύστημα.

- Αποτέλεσμα της μεγάλης βιοποικιλότητας είναι και η υψηλή βιολογική-οικολογική σταθερότητα των οικοσυστημάτων αυτών, τα οποία διατηρούνται αναλλοίωτα για χιλιάδες χρόνια.

- Παρόλο που εδράζονται σε πολύ φτωχά, αμμώδη, σχεδόν άγονα, εδάφη εμφανίζουν πολύ υψηλή παραγωγική δυνατότητα με πολύ μεγάλη μικτή αλλά και καθαρή παραγωγή οργανικής ύλης (βιομάζας).

- Παρά τη μεγάλη, κάτω από φυσικές συνθήκες, βιολογική τους σταθερότητα, είναι πάρα πολύ ευπαθή οικοσυστήματα σε εξωγενείς επιδράσεις και ιδιαίτερα σε ανθρώπινες δραστηριότητες. Μετά την καταστροφή τους δεν επανέρχονται στην αρχική τους μορφή και σύνθεση ενώ τα εδάφη τους, εφόσον καλλιεργηθούν χάνουν πολύ γρήγορα την παραγωγική τους ικανότητα και οδηγούνται ταχύτατα σε ερημοποίηση (παράδειγμα δάσους Κοτζά Ορμάν του Νέστου, παραλίμνιο δάσους Απολλωνίας, κ.λπ.).

Παλαιότερα τα υδροτοπικά δάση καταλάμβαναν στη χώρα μας αρκετά μεγάλη έκταση και έπαιζαν επίσης αρκετά σπουδαίο οικολογικό αλλά και οικονομικό ρόλο. Δυστυχώς, με την εντατικοποίηση της γεωργίας και τη διευθέτηση των ποταμών (αντιπλημμυρικά έργα) έχουν καταστραφεί τα περισσότερα από τα εκτεταμένα, άλλοτε, υδροτοπικά δάση, κυρίως με εκχερ-σώσεις. Σήμερα σώζονται μόνο ως λείψανα (π.χ. Κοτζά Ορμάν, Δέλτα Πηνειού, κ.λπ.), με εξαίρεση τους πλατανεώνες των κώνων πρόσχωσης των χειμάρρων, των οποίων το έδαφος είναι ακατάλληλο για γεωργική καλλιέργεια.

Το τραγικό με την καταστροφή των υδροτοπικών δασών είναι ότι ενώ η οικολογική ζημία είναι τεράστια, το οικονομικό όφελος από την απώλειά τους είναι πάρα πολύ μικρό έως μηδαμινό.

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

Τεύχος 2 - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1993
Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ

Ταχ. Διεύθυνση:

Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υδροτόπων
14ο χλμ. Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη
Τηλ. (031) 47 3320, 47 3432, 47 5604
Fax: (031) 47 1795

Υπεύθυνη Έκδοσης
Μαρία Κατσακιώρη

Συντακτική Επιτροπή
Μαρία Κατσακιώρη, Ελένη Ανδρικοπούλου, Σπύρος Ντάφης

Φωτοστοιχειοθεσία - Εκτύπωση
Υιοί Α. Υφαντή Ο.Ε., Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

